

Кулик Л. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Жук І. В.**

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Ратифікація Україною ряду міжнародних документів, приміром, Конвенції ООН проти корупції 2003 р., зумовило заснування у національному законодавстві інституту заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Відповідні доповнення до Кримінального кодексу (далі – КК) України були передбачені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23.05.2013 р. № 314-VII.

За вітчизняним законодавством суб'єктом кримінального правопорушення є лише фізична осудна особа (ст. 18 КК). Отже, застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб не є формою реалізації кримінальної відповідальності, оскільки юридичні особи не визнаються суб'єктами кримінального правопорушення. Ці заходи можна визначити як заходи державного примусу, що застосовуються судом до юридичної особи у випадку вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах цієї юридичної особи злочинів або незабезпечення виконання передбачених законом заходів, що призвело до вчинення кримінальних правопорушень. Відповідно до ст. 96-3 КК підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи одного з кримінальних правопорушень, перелічених у цій статті (проти основ національної безпеки; проти громадської безпеки; у сфері здійснення службової діяльності; проти миру, безпеки людства тощо), а також незабезпечення виконання покладених на таку уповноважену особу завдань щодо запобігання корупції, що призвело до вчинення корупційного кримінального правопорушення. Основними заходами, які застосовуються щодо юридичних осіб, є штраф та ліквідація, а також конфіскація майна як додатковий захід (ст. 96-6).

Стосовно зарубіжного досвіду застосування заходів державного примусу щодо юридичних осіб зауважимо, що підходить до їх

термінологічного визначення, видів, правової природи та стандартів відповідальності є різними.

Так, підстави відповідальності юридичної особи у Республіці Польща встановлені Законом «Про відповідальність колективних суб'єктів за дії, заборонені під загрозою покарання» від 28 жовтня 2002 р. За змістом вони у цілому схожі з вітчизняними (ст. 3). У Фінляндії юридична особа підлягає кримінальній відповідальності, якщо фізична особа вчинила злочин, сприяла вчиненню злочину чи не здійснила необхідних дій з метою недопущення протиправного діяння (зазвичай це корупційні правопорушення чи відмивання грошей). Відповідно до КК Молдови (ст. 21) суб'єктом злочину може бути лише така юридична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, і тільки за вчинення певних злочинів, вказаних у законі [1]. У ст. 5 КК Бельгії зазначено, що юридичні особи підлягають кримінальній відповідальності за злочини, вчинені з метою отримання вигоди. Інтерес, вигода юридичної особи може бути різного роду: від фінансової до будь-якої немайнової. До юридичних осіб за Законом «Про компанії» 1999 р. (ст. 2) належать: комерційні партнерства, обмежені партнерства, товариства з обмеженою відповідальністю, кооперативні спітовариства та обмеженою або необмеженою відповідальністю, акціонерні товариства та європейські групи економічних інтересів. Відповідно до ст. 7 КК Бельгії до юридичної особи можуть застосовуватись такі види покарання: штраф, конфіскація майна, ліквідація компанії, заборона щодо заняття основним видом діяльності. Перелік покарань є більш ширшим ніж в Україні та передбачає неможливість в подальшому займатись тим самим видом діяльності для попередження вчинення аналогічних правопорушень [2].

Згідно зі ст. 121-2 КК Франції юридичні особи підлягають кримінальній відповідальності за дії, вчинені від їх імені органами або приватними особами, які є їх представниками. Вчинення злочину, навіть на користь організації, іншими особами (технічними працівниками, обслуговуючим персоналом та іншими працівниками, які відповідно до нормативної документації не є її представниками) не передбачає притягнення юридичної особи до кримінальної відповідальності. При цьому коло юридичних осіб, які підлягають юридичній відповідальності, є вужчим ніж в Україні. Французьке законодавство розрізняє юридичних осіб публічного і приватного права. До першого належать держава та уряд, місцева та регіональна влада, державні установи, професійні організації та групи публічного інтересу. До другого – асоціації, комерційні та некомерційні партнерства, групи економічних інтересів, профсоюзи, фонди, політичні партії та групи. Кримінальній відповідальності можуть також підлягати іноземні юридичні особи приватного права у випадках, коли юрисдикція французьких судів розповсюджується на вчинені діяння. Кримінальний закон Франції містить систему спеціальних покарань, які можуть застосовуватись до юридичної особи, зокрема: штраф, припинення

діяльності, поміщення під судовий нагляд, заборона здійснювати певні види діяльності, закриття закладів підприємства, обмеження діяльності, спеціальна конфіскація [3].

Отже, проаналізувавши законодавство зарубіжних країн можна вказати, що кримінальні кодекси багатьох держав передбачають саме кримінальну відповідальність юридичних осіб, на відміну від національного закону. Можна відзначити й інші відмінні риси у встановленні стандартів відповідальності, зокрема, щодо її підстав та видів покарання. При цьому, як і в Україні, застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб не відміння відповідальності фізичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Список використаних джерел

1. Застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: матеріали міжнародного круглого столу (К., 30 липня 2019 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. URL: http://napu.com.ua/materialy/zastosuvannya_zahodiv_kriminalna_pravovogo.pdf.

2. Голованова Н. А., Лафитский В. И., Цирина М. А. Уголовная ответственность юридических лиц в международном и национальном праве (сравнительно-правовое исследование). М, 2013. 372 с. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ugolovnaya-otvetstvennost-yuridicheskikh-lits-v-otechestvennom-zakonodatelstve-k-istorii-voprosa-pro-et-contra>.

3. Гришук В.К., Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 248 с. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Grushuk.pdf.

Кухта В. К.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Марков М. М.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

Злочини вчиненні підлітками завжди привертали до себе особливу увагу. Держава і суспільство не можуть запровадити систему попередження та запобігання злочинам неповнолітніх. На сьогоднішній день діє безліч деструктивних чинників які впливають на розвиток неповнолітніх, а саме: екологічні проблеми, проблеми освіти та виховання, занепадом цінностей суспільства, сильний